

Svenska namn på de inhemska skalbaggsfamiljerna

ROGER B. PETTERSSON

Pettersson, R. B.: Svenska namn på de inhemska skalbaggsfamiljerna. [Common names in Swedish for the native families of Coleoptera.] — Ent. Tidskr. 110:113—115. Umeå, Sweden 1989. ISSN 0013—886x.

Many of the coleopteran families in the Swedish fauna are currently devoid of common names in Swedish. This is especially true for small families of little or no economical importance. Such families may, however, include species useful as indicator organisms in investigations of nature resources etc. From this point of view and also for a more widespread understanding of the biology and appearance of Swedish beetles, common names are here proposed for all native families. A system for the naming of genera and species in Swedish is briefly discussed.

R. B. Pettersson, Dept. of Wildlife Ecology, SLU, S—901 83 Umeå, Sweden.

Endast drygt hälften av de i Sverige förekommande skalbaggsfamiljerna har svenska namn, vilket kanske är en följd av att så få skalbaggsarter har fått svenska namn. Namngivna är oftast de större och mer iögonfallande samt de som nytto- eller skadedjur ansedda arterna. En orsak till att så få av våra ca 4 460 skalbaggsarter (och underarter) har svenska namn, är troligen att många är svåra att skilja åt, ibland även för en specialist. Dessutom har stora artkomplex ofta en likartad biologi.

Befintliga svenska namn på arter och familjer av skalbaggar speglar ofta djurens utseende eller deras mer eller mindre särpräglade biologi. Då latinet saknar en bakomliggande betydelse för de flesta människor, har svenska namn en stor funktion att fylla för förståelsen av djurens utseende eller levnadssätt. Detta inte minst i länsstyrelserapporter etc, där artsammansättningen av insekter allt oftare utgör en bedömningsgrund av naturvärdet eller föroreningsituationen i olika miljöer.

Catalogus Coleopterorum Fennoscandiae et Daniae (Lindroth 1960) indelade de svenska skalbaggsarterna i 83 familjer, medan den nya katalogen (Lundberg 1986, 1988) med tillägg upptar hela 104 familjer. Av dessa är 27 familjer "nya", 25 genom revideringar och två genom tillskott till den svenska faunan. Efter revideringar utgår sex familjer och tio har fått byta namn. Då den nu gällande nomenklaturen (Silfverberg 1979, Biström &

Silfverberg 1983, 1985, 1988) är internationellt anpassad, kommer den troligen att vara relativt stabil en längre tid framöver. Därför är det också önskvärt att de svenska namnen nu diskuteras. I Norge har det gjorts en förteckning över de nordiska djurnamnen (Anonym 1982), omfattande även skalbaggsfamiljerna och en del av arterna. Tyvärr använder den norska förteckningen den äldre nomenklaturen (Lindroth 1960), varför namn på många av de mer nyligen urskilda familjerna saknas. Henriksens (1944) sammanställning av de danska insektnamnen upptar dåtidens familjer med utförlig historik och många artnamn.

Motiverat av det ovan sagda ges här ett förslag till svenska namn på våra samtliga skalbaggsfamiljer.

Våra skalbaggsfamiljer med svenska namn

De nedan listade familjenamnen följer Lyneborg & Coulianos (1979) om inte annat anges. Av författaren föreslagna namn anges med (RP), och de som har föreslagits av Rickard Baranowski med (RB), Carl-Cedric Coulianos med (CC), Stig Lundberg med (SL) samt Anders Nilsson med (AN). Från litteratur hämtade namn anges (HE) Henriksen (1944) och (AO) Anonym (1982). Nomenklaturen följer Lundberg (1986, 1988) med tillägg från Biström & Silfverberg (1988).

1. **Carabidae**, jordlöpare.
2. **Rhysodidae**, hakbaggar (RP).
3. **Haliplidae**, vattentrampare.
4. **Noteridae**, grävdykare (AN).
5. **Dytiscidae**, dykare.
6. **Gyrinidae**, virvelbaggar.
7. **Microsporidae**, sandstrandsbaggar (RP).
8. **Hydraenidae**, vattenbrynsbaggar (AN).
9. **Georissidae**, slambaggar.
10. **Hydrochidae**, gyttejuggar (AN).
11. **Sphercheidae**, klotbaggar (RP).
12. **Hydrophilidae**, palpbaggar.
13. **Ptiliidae**, fjädervingar.
14. **Leiodidae**, mycelbaggar (RP).
15. **Silphidae**, asbaggar.
16. **Cholevidae**, åtelbaggar (AN).
17. **Colonidae**, jordsvampbaggar (RP).
18. **Leptinidae**, pålsbaggar.
19. **Scydmaenidae**, glattbaggar (RP).
20. **Micropeplidae**, åsryggbaggar (RP).
21. **Scaphidiidae**, droppbaggar.
22. **Staphylinidae**, kortvingar.
23. **Pselaphidae**, klubbhornsbaggar.
24. **Sphaeritidae**, savbaggar (AN).
25. **Histeridae**, stumpbaggar.
26. **Clambidae**, kompostbaggar (RP).
27. **Eucinetidae**, platthöftbaggar (RB).
28. **Helodidae**, mjukbaggar.
29. **Dascillidae**, mossbaggar.
30. **Scarabaeidae**, bladhorningar.
31. **Lucanidae**, ekoxbaggar.
32. **Elmidae**, bäckbaggar.
33. **Dryopidae**, öronbaggar.
34. **Limnichidae**, lerstrandbaggar (RP).
35. **Heteroceridae**, strandgrävbaggar.
36. **Lycidae**, rödvungebaggar.
37. **Lampyridae**, lysmaskar.
38. **Drillidae**, snäckbaggar.
39. **Cantharidae**, flugbaggar.
40. **Elateridae**, knäppare.
41. **Eucnemidae**, rötsvampbaggar (SL).
42. **Throscidae**, småknäppare (RP).
43. **Buprestidae**, praktbaggar.
44. **Byrrhidae**, kulbaggar.
45. **Derodontidae**, barrlusbaggar (RP).
46. **Nosodendridae**, almsavbaggar (RP).
47. **Dermeistidae**, ängrar.
48. **Lycetidae**, splintbaggar (AO, HE).
49. **Bostriichidae**, träborrare.
50. **Anobiidae**, trägnagare.
51. **Ptinidae**, tjuvbaggar.
52. **Lymexylidae**, varvsflugor.
53. **Phloiophilidae**, vinterbaggar (CC).
54. **Trogositidae**, mörkbaggar.
55. **Cleridae**, brokbaggar.
56. **Melyridae**, borstbaggar (RP).
57. **Malachiidae**, blåsbaggar.
58. **Nitidulidae**, glansbaggar.
59. **Cybocephalidae**, sköldlusbaggar (RP).
60. **Sphindidae**, slemsvampbaggar (AN).
61. **Rhizophagidae**, barkglansbaggar.
62. **Monotomidae**, gråbaggar (RP).
63. **Cucujidae**, plattbaggar.
64. **Cryptophagidae**, fuktbaggar.
65. **Languriidae**, långbaggar (RP).
66. **Erotylidae**, trädsvampbaggar.
67. **Phalacridae**, sotsvampbaggar (AN).
68. **Cerylonidae**, gångbaggar (RP).
69. **Endomychidae**, svampbaggar.
70. **Coccinellidae**, nyckelpigor.
71. **Corylophidae**, punktbaggar (RP).
72. **Latridiidae**, mögelbaggar.
73. **Biphyllidae**, brandsvampbaggar (SL).
74. **Byturidae**, hallonängar.
75. **Cisidae**, trädsvampborrare (AN).
76. **Colydiidae**, barkbaggar.
77. **Mycetophagidae**, vedsvampbaggar.
78. **Prostomidae**, plattkåkbaggar (RP).
79. **Oedemeridae**, blombaggar.
80. **Pythidae**, barkplattbaggar.
81. **Pyrochroidae**, eldbaggar.
82. **Boridae**, skuggbaggar (RB).
83. **Salpingidae**, trädbasbaggar (RP).
84. **Aderidae**, ögonbaggar (RP).
85. **Anthicidae**, snabbaggar.
86. **Meloidae**, oljebaggar.
87. **Cephaloidea**, dubbelklobbaggar (RP).
88. **Tenebrionidae**, svartbaggar.
89. **Scaptiidae**, trädbaggar (RP).
90. **Anaspidae**, ristbaggar (RP).
91. **Mordellidae**, tornbaggar.
92. **Rhipiphoridae**, kamhornsbaggar.
93. **Tetratomidae**, lösvvampbaggar (RP).
94. **Melandryidae**, brunbaggar.
95. **Cerambycidae**, långhorningar.
96. **Chrysomelidae**, bladbaggar.
97. **Bruchidae**, fröbaggar.
98. **Anthribidae**, plattnosbaggar.
99. **Nemonychidae**, barrblomvivar.
100. **Attelabidae**, bladruvivlar.
101. **Apionidae**, spetsvivar.
102. **Curculionidae**, vivar.
103. **Scolytidae**, barkborrar.
104. **Platypodidae**, cylinderbaggar (RP).

Diskussion

Namnen kan vidare användas på släkt- och artnivå som i t ex Lyneborg & Coulianos (1979). Då görs oftast ett tillägg till familjenamnet, t ex *vanlig barkplattbagge* [*Pytho depressus* (L.)], familj Pythidae, barkplattbaggar.] Enligt Anders Nilsson (muntl.) bör namnet vara tredelat för större familjer som t ex jordlöpare (Carabidae). Ett svenskt ord motsvarar då artepitetet, ett släktet och ett annat familjen. Som ett exempel på detta kan det stora släktet *Bembidion* (Carabidae) tas. Detta släkte benämner vi strandlöpare (Anders Nilsson, muntl.), där löpare tas ifrån familjenamnet. Därefter kan olika morfologiska eller biologiska egenheter tilläggas för att namnge arterna, t ex vanlig, stor, liten, fyrfläckig, grävande, älv, bäck, sjö, klapper- och grusstrandlöpare etc. Det bör dock i möjligaste mån undvikas att namnet får fyra nivåer, även där namnsättningen är svår som hos släk-

tet strandlöpare. Allmän fyrfläckig strandlöpare är ju ett något svårhanterligt namn. Denna namnsättning bör inte tillämpas i de fall då det redan finns andra namn, som t ex noshornsbagge, humlebagge eller djävulens vagnshäst. De här föreslagna familjenamnen bör diskuteras och i framtiden modifieras, exempelvis kan familjen trädsvampbaggar uppfattas som ett släkte av svampbaggar. En strävan bör vara att få ett heltäckande system för svenska namn på art- och släktnivå, via en namnkommitté liknande den som har utarbetat svenska namn på våra svampar (Lundqvist & Persson 1987). Denna har listat 2 584 svenska svampnamn varav 1 170 är nya, till antalet motsvarande mer än hälften av våra skalbaggsarter.

Svenska namn på skalbaggsarter förekommer lite här och där i litteraturen, och i vissa fall används olika namn för samma art. Många svenska namn finns förutom i Lyneborg & Coulianos (1979) också i Lindroth & Notini (1949). Skadedjur namnges t ex i Trägårdh (1914), Tullgren (1937) och Mourier, Winding & Sunesen (1976). Flertalet av de svenska barkborrarna (Scolytidae) har namnsatts av Spessivtseff (1922).

Ett stort tack riktas till Carl-Cedric Coulianos, Stockholm och Rickard Baranowski, Lund, som har bidragit med många namnförslag och värdefulla åsikter. Detta gäller också Anders Nilsson, Vindeln, som jag har varit i kontinuerlig kontakt med vid utformningen av denna artikel.

Litteratur

- Anonym. 1982. Norske dyrenavn med tilhørende vitenskaplige navn. B. Insekter, edderkoppdyr og myriapoder. — *Fauna* 35:1—48.
- Biström, O. & Silfverberg, H. 1983. Additions and corrections to *Enumeratio Coleopterorum Fennoscandiae et Daniae*. — *Notul. ent.* 63:1—9.
- 1985. Additions and corrections to *Enumeratio Coleopterorum Fennoscandiae et Daniae*. 2. — *Notul. ent.* 65:143—154.
- 1988. Additions and corrections to *Enumeratio Coleopterorum Fennoscandiae et Daniae*. 3. — *Notul. ent.* 68:49—60.
- Henriksen, K. L. 1944. Danske insektnavne. Köpenhamn (Zoologisk museum).
- Lindroth, C. H. (red.). 1960. *Catalogus Coleopterorum Fennoscandiae et Daniae*. Lund (Entomologiska sällskapet i Lund).
- Lindroth, C. H. & Notini, G. (red.). 1949. *Svenska djur, Insekterna*. Uppsala (Norstedts och Söners förlag).
- Lundberg, S. 1986. *Catalogus Coleopterorum Sueciae*. Stockholm (Entomologiska föreningen i Stockholm).
- 1988. *Catalogus Coleopterorum Sueciae 1986 — rättelser och tillägg*. — *Ent. Tidskr.* 109:81—85.
- Lundqvist, N. & Persson, O. 1987. *Svenska svampnamn*. Stockholm (Svenska botaniska föreningen).
- Lyneborg, L. & Coulianos, C.-C. 1979. *Skalbaggar i färg*. Stockholm (Almqvist & Wiksell).
- Mourier, H., Winding, O. & Sunesen, E. 1976. *Skadedjur och andra gäster inomhus*. Stockholm (Norstedt & Söners förlag).
- Silfverberg, H. (red.). 1979. *Enumeratio Coleopterorum Fennoscandiae et Daniae*. Helsingfors (Helsingfors Entomologiska Bytesförening).
- Spessivtseff, P. 1922. Bestämningstabell över svenska barkborrar. — *Medd. från Statens Skogsförsöksanstalt* 19(6): 453—492.
- Trägårdh, I. 1914. *Sveriges skogsinsekter*. Stockholm (Hugo Gebers förlag).
- Tullgren, A. 1937. *Lantbruksväxternas skadeinsekter*. Stockholm (Nordisk rotogravyr).

Lokalföreningarnas adresser och kontaktpersoner

I häfte 1—2 1989 återfinns en mer omfattande sammanställning, som bl a redogör för styrelsernas sammansättning och föreningarnas verksamhet.

Entomologiska föreningen i Dalarna, c/o Björn Cederberg, Kristinebergsg. 5 E, 792 00 Mora. Tel. 0250-169 18. Postgiro 2 44 29-3. Medlemsavgift 30 kr, skolungd. 10 kr, familjemedl. 10 kr/år.

Entomologiska föreningen i Stockholm, Naturhistoriska riksmuseet, Sektionen för entomologi, Box 50007, 104 05 Stockholm. Tel. 08-666 40 00 (Lars-Åke Janzon, Bert Gustafsson). Postgiro 5 42 13-4. Medlemsavgift 10 kr/år.

Forts. på sid. 120